

МІЖСЕКТОРАЛЬНА СПІВПРАЦЯ У СФЕРІ ЯДЕРНОЇ БЕЗПЕКИ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ ПРОТИДІЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ

Маргарита РАЄЦЬ,

аспірантка Національного
транспортного університету
<https://orcid.org/0000-0001-7826-3116>

INTERSECTORAL COOPERATION IN THE FIELD OF NUCLEAR SECURITY FOR EFFECTIVE DISINFORMATION COUNTERING IN THE INTERNATIONAL ARENA

The article explores Ukraine's recent election to the IAEA Board of Governors, highlighting its significance in countering Russian narratives. It addresses the challenges of securing international positions, emphasizing the role of extrabudgetary funding and advocating for cross-sectoral collaboration in nuclear security. Categorizing disinformation, the article calls for a coordinated response. It proposes strategies for effective intersectoral cooperation, citing the successful model of the World Institute for Nuclear Security and Women in Nuclear Ukraine. The conclusion emphasizes countering the Russian lobby, increasing Ukraine's international representation, and proactive measures against disinformation through lobbying and media campaigns.

Key words: *Intersectoral cooperation, Ukraine, IAEA, Board of Governors, disinformation, nuclear security, misinformation, lobbying, "Voices of Ukraine", Russian lobby.*

Наприкінці вересня 2023 року під час чергової Генеральної конференції Міжнародного агентства з атомної енергії, Україну, вперше за десять років, було обрано до складу керівного органу МАГАТЕ – Ради керуючих [1]. Значущість цього досягнення полягає в тому, що, протягом періоду, коли Україна не мала права голосу в МАГАТЕ, російські нарративи зростали та поширювалися через впливові лобі, представлене державою-агресором, і також завдяки значним фінансовим внескам російської держави до бюджету організації. Важливо зазначити, що отримання тієї чи іншої посади в будь-якій міжнародній організації є процедурою складною та тривалою, подекуди від моменту прийняття заявки до її схвалення може пройти до півроку. Кожен новий працівник власноруч підписується на обов'язкову нейтральність та усвідомлення заборони щодо висловлювання відкритої політичної позиції з етичних міркувань, відповідно до внутрішньо-організаційних політик. Що стосується безпосередньо МАГАТЕ, то тут важливо врахувати наявність можливості, яка дозволяє кожній країні-учасниці просувати своїх додаткових кандидатів для роботи шляхом позабюджетного фінансування. Такі представники мають через визначений термін повертатися на батьківщину та використовувати отримані знання для розбудови спроможності країни на місцях [2]. Використання такого механізму призводить до збільшення кількості представників окремої держави, що, в свою чергу, сприяє більш активному лобюванню державних інтересів всередині міжнародної організації, а отже, поширенню потрібної інформації. На жаль, Україна в системі МАГАТЕ досі має обмежену представленість, і, незважаючи на реалізацію спільних проєктів міжнародної технічної допомоги, важко говорити про політичний аспект участі України, яка досі не використовувала зазначений наявний механізм. Таким чином, не

дивно, що російське лобі, завдяки своїм діям протягом останніх років, зокрема через численні вливання коштів у наукові проекти та для просування своїх представників, залишається впливовим. Як результат, окупація Запорізької атомної станції досі є безпрецедентним випадком акту ядерного тероризму, який, проте, офіційно не визнаний МАГАТЕ, принаймні на рівні застосування можливих відповідних санкцій проти Росатому [8].

Дезінформація, як визначено Програмою розвитку ООН, охоплює навмисно неправдиву інформацію, створену з метою завдання шкоди окремим особам, соціальним групам, організаціям або країнам. Це форма маніпуляції, спрямована на заподіяння шкоди репутації чи добробуту цільового об'єкта [3].

Другий аспект - це фейкова інформація, у якій відсутній явний намір заподіяти шкоду. Хоча, фейкова інформація не створюється зі зловмисним наміром, вона все ж сприяє розповсюдженню неточностей і може мати непередбачені наслідки.

Неправдива інформація, третя категорія, яка включає інформацію, що базується на реальних фактах, але маніпулюється так, щоб завдати шкоди окремим особам, організаціям або країнам. Ця маніпуляція вносить неправдиву складову в фактичний зміст, що слугує шкідливим цілям.

У цифрову епоху дезінформація вийшла на "новий рівень" та безумовно стала одним із головних викликів як для окремих держав, так і для усього міжнародного співтовариства. А тому, розроблення правових механізмів протидії даному явищу стало як ніколи актуальним [4].

У сучасному світі, де дезінформація стає все більш серйозним викликом, міжсекторальна співпраця в сфері ядерної безпеки набуває виняткової важливості. Цей фактор є особливо актуальним в умовах російської агресії проти України, де використання дезінформації є стратегічним інструментом впливу. Ядерна галузь, яка представляє високий рівень технічної складності і має потенційно катастрофічні наслідки, вимагає не лише експертного знання, але й співпраці різних галузей та зацікавлених сторін.

Міжсекторальна співпраця включає в себе взаємодію між урядовими органами, науковими установами, громадськістю та приватним сектором. У контексті ядерної безпеки ця взаємодія стає стратегічною для виявлення, запобігання та реагування на дезінформацію. Урядові структури можуть надавати політичну підтримку та ресурси, наукові установи — експертні знання, громадськість — підтримку та взаємодію з громадянами, а приватний сектор — інноваційні рішення та технічні засоби виявлення дезінформації.

Цей міжсекторальний підхід може стати ключовим для побудови інтегрованої системи протидії дезінформації в ядерній галузі, як в Україні, так і за кордоном. Забезпечення ефективної оборони від маніпуляцій інформацією вимагає спільних зусиль різних галузей, кожна з яких вносить свій внесок у формування стратегічного відповідного рівня захисту.

В Україні існує ряд громадських організацій, які активно працюють у сфері ядерної безпеки, найвідоміші з них – це ГО УКРЯТ (Українське ядерне товариство) та ГО ВІН ЮКРЕЙН (Women in Nuclear (WiN Ukraine) – кожна з яких має свою специфіку відповідно до своєї статутної діяльності. Шляхом об'єднання зусиль ці дві організації можуть долучитися до формування політики Ради Керуючих МАГАТЕ зі сторони України разом з державними інсти-

туціями, чим підсилять загальну риторичу. Такий підхід повинен бути активним та інформованим, спрямованим на захист ядерної безпеки в Україні, зокрема щодо окупованої Запорізької атомної електростанції. Важливим також є гендерний аспект цього питання, який не лише має важливе значення на сьогодні в контексті загальної кадрової політики МАГАТЕ, але й є складовим одного з семи постулатів забезпечення ядерної та радіаційної безпеки [7].

Очевидно, що, чим більше виявлено порушень російською стороною принципів забезпечення ядерної безпеки, тим жорсткіші повинні бути відповідні ядерні санкції, які, в свою чергу, означають Перемогу зокрема й на "інформаційному фронті". Отже, усі подальші дії для повернення ЗАЕС під контроль повинні доповнювати та посилювати результати раніше ухвалених Резолюцій, таких як Резолюції МАГАТЕ від 28 вересня 2023 року, ініційованої такими державами, як Канада, Фінляндія та Коста-Ріка, щодо негайного повернення Запорізької атомної станції під повний контроль України [5].

Отже, можливі такі підходи до міжсекторальної взаємодії щодо ефективної протидії дезінформації на міжнародній арені у сфері забезпечення ядерної безпеки на прикладі консорціуму двох вищезгаданих громадських організацій:

1) Лобіювання та звернення. Організації можуть активно лобіювати свої погляди та інтереси стосовно резолюцій, пов'язаних з ядерною безпекою. Жіночий комітет може писати листи, петиції та звернення до представників Ради Керуючих або інших відповідальних посадових осіб.

2) Організація тематичних заходів. Організація конференцій, семінарів або круглих столів з тематичних питань ядерної безпеки і гендерної рівності, може привернути увагу та підтримку громадськості. Це надасть можливість організаціям виступити з висловлюванням своєї думки та пропозиціями під час обговорень резолюцій.

3) Медійна кампанія. Використання засобів масової інформації задля привернення уваги до теми ядерної безпеки та гендерної рівності може здійснюватися шляхом публікації, інтерв'ю та соціальних мереж. Як варіант, можна розробити комунікаційну стратегію, щоб відобразити свої погляди на проблеми та резолюції.

4) Співпраця з іншими неурядовими організаціями. Взаємодія та об'єднання з іншими неурядовими громадськими організаціями, особливо з організаціями однакового спрямування, може потроїти ефективність впливу.

5) Врахування гендерної компоненти в аналізі резолюцій. Жіночий комітет може акцентувати увагу на перспективах та викликах, пов'язаних з ядерною енергетикою.

Як приклад успішної взаємодії, можемо зазначити видану та представлену завдяки спільному фінансуванню урядів США, Канади, Норвегії та Швеції книгу свідчень фахівців у галузі ядерної безпеки під назвою "Голоси України". Цей проєкт став результатом спільної ініціативи Всесвітнього інституту з ядерної безпеки та організації Women in Nuclear Ukraine (WiN Ukraine). Важливо відзначити, що інформація, включена у цей збірник, широко використовується закордонними дипломатичними місіями для протидії дезінформації, яку спрямовує російська делегація під час конференцій та засідань МАГАТЕ [6].

Даний проєкт є прикладом ефективності подібних інструментів і позитивного внеску міжсекторальної співпраці. Створення та випуск подібних видань необхідно здійснювати в тісному співробітництві з урядовими та недержавними структурами, що забезпечує збалансований та авторитетний підхід до теми ядерної безпеки. Книга, яка отримала підтримку від урядів США, Канади, Норвегії та Швеції, є не тільки засобом викриття та вирішення проблем, пов'язаних із ядерною енергетикою в Україні, а й ефективним інструментом у протидії дезінформації та формуванні правильного образу подій для міжнародної громадськості. Такий досвід підкреслює важливість відкритої співпраці між експертами, громадськими організаціями та урядовими структурами для забезпечення ядерної безпеки та розбудови сталого міжнародного діалогу у цій стратегічно важливій галузі.

Список використаних джерел:

1. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-uviiishla-do-skladu-rady-keruiuchykh-mahate-minenerho> (дата звернення: 23.11.2023).
2. Офіційна сторінка МАГАТЕ. URL: <https://www.iaea.org/about/employment/junior-professionals> (дата звернення: 23.11.2023).
3. Вебсторінка Програми розвитку ООН. URL: <https://www.undp.org/eurasia/dis/misinformation> (дата звернення: 23.11.2023).
4. Самчинська О. А. Дезінформація: поняття та сутність. *Адміністративне право і процес*. 2022. 3 (38). С. 32-45. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/49917> (дата звернення: 23.11.2023).
5. Вебсайт Міністерства енергетики України. URL: <https://www.mev.gov.ua/novyna/heneralna-konferentsiya-mahate-skhvalyla-rezolyutsiyu-shchodo-nehaynoho-povernennya> (дата звернення: 23.11.2023).
6. Вебсторінка Всесвітнього інституту з ядерної безпеки. URL: <https://www.wins.org/wins-launches-voices-of-ukraine-book-on-impact-of-war-on-nuclear-workers-and-facilities/> (дата звернення: 23.11.2023).
7. Звіт Міжнародного агентства з атомної енергії. URL: <https://www.iaea.org/sites/default/files/23/02/nuclear-safety-security-and-safeguards-in-ukraine-feb-2023.pdf> (дата звернення: 23.11.2023).
8. Вебсайт Укрінформу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3784617-galusenko-na-zustrici-z-amerikanskimi-senatorami-napolagav-na-sankciah-proti-rosatoma.html> (дата звернення: 23.11.2023).